

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Joannis Bonae, Eminentissimi S. R. E. Titulo S. Bernardi
Ad Thermas Cardinalis Presbyteri Opera Quotquot
hactenùs separatim edita fuerê Omnia**

Bona, Giovanni

Antverpiae, 1677

XI. De custodia linguae. Quanti momenti sit, & quàm difficilis. Quid in sermone servandum; quid vitandum. Qualiter toleranda vitiosa aliorum lingua.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10805

mi vestis est. Nimia ejus accuratio, totusque vultus de speculo & capsula, muliebris ingenii est. Pudebit cultus exterioris, si cogitaveris quid eo tegatur. Qui habet intus ornamenta virtutum, non quaerit externa. Ostentari virtus sine fuce gaudet; quicquid addideris, minus est illa. Vanus hominum error est, fulgere purpurâ, mente fordescere. Quidam se catenis onerant; sed quia aureæ sunt, infamiam servitutis non metuunt. Aliquos non ligat aurum, sed figit; nam per vulnera insigitur auribus, è quibus sæpe patrimonium pendunt; & quæ olim pœnarum nomina, nunc ambitionis sunt. Non paucos videbis inter pecuniam & speculum diu occupatos, qui magis solliciti de capitis sui decore sunt, quam de salute. Ita prævaluerunt stultorum hominum depravata judicia, ut se rebus ornari putent, quas calcare deberent. Sitigitur vestis tua artis expertus; non ad pompam, sed ad necessitatem, intra fastum, supra sordes, & ad vitæ conditionem temperata. Auro te licet & margaritis exornes, sine Christi decore deformis es. Hic est decor, qui semper manet; qui non carnem morituram, sed teipsum intus exornat. Infana ambitio est, finum tegere auro.

CAPUT XI.

De custodia lingua. Quanti momenti sit, & quam difficilis. Quid in sermone servandum; quid vitandum. Qualiter toleranda vitiosa aliorum lingua.

1. **T**anti momenti est custodire linguam, ut majori cura servanda sit, quam pupilla oculi; quia *mors & vita in manibus lingue*. Qui eam cohibere nequit, urbi patenti absque murorum ambitu comparatur. Vix tamen domari potest sine speciali Dei auxilio. Domat homo leonem, domat taurum, domat ursum; & non domat linguam suam. Innata est enim naturæ humanæ loquacitas; ut quod cupit & concipit, statim proloqui gestiat. Tum lingua vicina est cerebro, os phantasiæ; ut quod illa cogitat, mox derivet ad os, & in verbo essuat. Docuit te natura, quam sit necessaria linguae custodia, cum duplex ei munimentum objecerit, dentium & labiorum. Sicut autem odor unguenti, pyxidis ore non obstructo, evanescit; ita patente oris janua, omnis animi vigor dissipatur. Male sibi attendit, qui linguae jugiter non attendit.

2. In omni locutione cautus esto, illam comprimens immoderatam affectionem, quæ plerique impelluntur, ad sententiam vix conceptam temerè effutiendam, sine examine & delectu. Fuge duplicitem, & simulationem; sensusque animi, absque involucre & ambiguitate, purissimè profer. Data est tibi à Deo loquendi facultas; ut eâ res, sicuti sunt, verè & candidè enunties. Loquutus, ipse te consule, an ulla in te exæstuet affectio immoderata; nec quicquam linguae permittas, donec commotio cesset: alioquin plura effundes, quæ te postea dixisse poenitebit. Facile silebis, si nulli perturbationum clamores in corde perstreant; si fuerit in anima solitudo & serenitas. Non potest esse alius sermoni, alius animo color. Si mens sana est, si temperans, si composita: sermo quoque siccus ac sobrius erit. Eâ viciatâ, hic quoque assatur. Cujus notæ quisque sit, indicium oratio est.

3. Nullus sit sermo otiosus. Sicut eligis, quo vescaris; sic elige, quod loquaris. Cibum, per os ingressurum, examinas; cur non verbum egressurum, quod sæpe in domo tua graviores tragedias excitat, quam cibus in tuo stomacho? Assuesce plurimum tecum, minimum cum aliis loqui. Viros sapientes sæpè poenituit, locutos fuisse; nunquam verò, tacuisse. Animalia, quæ sapientiora censentur, parum quoque vocalia sunt. Garrulitas vitium puerorum, & mulierum est, quibus minus rationis inest. Nihil virtutis in eo est, è cujus ore non nisi vana & inutilia procedunt. Si Deum amares, si tuæ salutis studiosus fores, omnia colloquia tua de Deo essent, de virtute, & perfectione. Nescit amor mentiri; regi non potest. Profunditur quisque in ea, quæ amat; & quæ latent in mente, frequentius ad linguam recurrunt. Ideò mentis libenter de rebus divinis loqueris; quia nondum è facie vitiorum emerisisti. Accedit exigua lectio, & meditatio eorum, quæ pertinent ad salutem; ut etiam loqui volentem materia deficiat. *Ex abundantia cordis, os loquitur.*

4. Omnis ferè sermocinatio in congressu hominum, de aliorum vita, moribus, & studiis est. Tot quisque iudices habet, quot sunt capita in civitate. Vix illus est, qui oculos domi habeat. Cacutimus plerique in propriis vitiis discernendis, erga aliena acutissimi. Convitia in proximum plenis valvis admittimus; laudibus vix rimæ patent. Hoc vitium quò communius est, eò studiosius vitandum. Satis tibi negotii cum vitiis tuis; ea carpe & emenda. Arcana tua, sive

C

aliorum,

aliorum, quæ celare ex officio debes, nemini evulges. Plerosque contigit in perplexas incidisse quæstiones, quod imprudenter, quibus non oportuit, secreta crediderint. Sivè uni, sivè pluribus dixeris, idem est. Facile sermo ab uno ad alterum effluit: ab hoc ad omnes. Oritur hæc facilitas ex hoc præcipue; quod cum plus iusto protrahitur sermo, sensim irrepit dulcedo quædam confabulationis, non aliter afficiens animum quam ebrietas: quare nullum secretum tam abditum & sacrum est, quod non erumpat. Ille tibi arcana sua aperit, tu, veluti pignore fidei accepto, tua vicissim illi communicas. Sed tu forsitan audita retices, ille obvio cuique refert: & cum omnes palam ignorent, clam sciunt. Linguas dices, per omnium aures secretò volitare, donec tandem arcana superfluit, & rumor fit. Quicquid mali sub cælo est, aut lingua perperit, aut promovit. Ideò verbis tuis stateram fac, & frænum ori tuo; nihilque loquaris, quod tacuisse melius sit. Laudabilior est verborum parsimonia, quam pecuniæ. Qui nummos prodigit, dum sibi nocet, aliis prodest; verborum prodigus, & sibi nocet, & aliis. Ad divinitatem propius accedit, qui multa audire scit, & pauca loqui.

5. Nihil linguæ inaccessum. Non sunt immunes à criminationibus Principes terræ, quos extra ferri metum potentia collocavit: non viri sanctitate conspicui, quos censuræ subduxit innocentia. Ipse Christus, cum inter homines degeret, linguæ flagellum non evasit. Ad horum exempla erige patientiam tuam. Stimulus quidam virtutis est obrectatio, & frænum ne à recto tramite devies. Nullus capitalior vitiorum hostis, quam censura. Cum quis perperam de te loquitur, doceris quid caveas. Vis venenatæ linguæ morsus evadere? contemne. Nullum vulnus habebis, si tacueris, plus tribuens bonorum iudicio, quam criminantis insolentiæ. Parùm refert, quid alii de te sentiant. Est intus in anima testis certior, & incorruptior. Conscientiam tuam interroga, & illi crede. Quid turpius, quam ab insipientium sermone pendere, & propriam existimationem in aliorum iudiciis reponere? Quicquid alii de te dicant, te oportet bonum esse: haud aliter, quam si aurum vel smaragdus dicerent; Quicquid alii dicant, me aurum esse, me smaragdum oportet, & colorem meum servare. Si quis dulci ac limpido fonti convitium faciat, an propterea cessabit puram aquam scaturire? Et si quis lutum injiciat, nonne statim eluet ac

dissipabit? Ità nec tu tranquillum animi statum turbare debes, etsi mali te lacerent, & calumniantur. Exigua fuit aestimatio est, ad omnem rumorem commoveri. Pueri os parentum feriunt, matris crines turbavit infans, momordit ubera, laceravit genas, & sputo aspersit: & nihil horum contumeliam dicimus; quia qui fecit, contemnere minimè potest. Quem itaque animum habent parentes adversus pueros; eundem habe adversus eos, qui te calumniantur. Si te semel eò demiseris, ut injuriâ movearis, eum qui fecit honorabis. Necessè est enim, ut ab eo suspici gaudeas, à quo contemni molestè fers. Hoc autem est vitium animi contrahentis se, & descendantis. Infelix semper eris, si te putas posse contemni.

CAPUT XII.

De sensibus internis. Usus opinionum. Bonis cogitationibus mens imbuenda. De coercendo appetitu sensitivo ejusque pravis affectionibus. Varia ad id præceptiones.

1. **I**N hoc præcipuus sapientiæ cardo vertitur, ut nulla opinio menti tuæ inferatur, quæ vel naturæ vel rationi inconsequens sit. Quare omnibus rejectis adversus phantasiæ motus exerceri debes, sicut Dialectici adversus sophisticas captiones. Obiit filius. Non est hoc in nostra potestate; malum non est. Pater illum exheredavit. Et hoc cum arbitrii nostri non sit, malum non est. At rem illam ægrè tulit. Hoc nostri arbitrii est; idè malum. Fortiter tulit. Nostri arbitrii est & bonum. His si assueveris, proficies. Amicus in carcerem ductus est. Quid accidit? nihil, nisi quod in carcerem ductus est. De suo autem quisque addit: malè cum illo actum esse. Corrige opinionem, & omnia tranquilla sunt. Sicut furiosum ligamus ne cui noceat: ita coercenda phantasia, ne falsis opinionibus obruat mentem. Hæc tanquam fera indomita proripit sese, & quocumque libuerit per summam licentiam divagatur, garrula, fugax, quietis impatiens, novitate rerum lætissima, nec agnoscens moderationem. Huic igitur studio sedulam operam navare debes, ut eam teneas & alliges, ac in uno figas; ne cogitationes tuæ, animique decreta semper ex opinione suspensa sint. Quæcumque sunt extrà animum tuum, nihil pertinent ad te.

2. *Quic-*